

SER

t.a.v. dhr. ir. W. Draijer

Postbus 90405

2509 LK DEN HAAG

BETREFT Uitvoering Energieakkoord voor duurzame groei

DEN HAAG 20 juni 2014

E-MAIL

t.vander.wijst@ser.nl

ONS KENMERK 14.01846

TOESTELNUMMER

070 3499 551

BIJLAGE(N) Voortgangsrapportage 2014

Geachte heer Draijer,

Het doet me genoegen u verslag te kunnen uitbrengen over de uitvoering van het *Energieakkoord voor duurzame groei* en de rol van de Commissie Borging Energieakkoord hierbij. Op 18 november 2013 had de Borgingscommissie haar eerste vergadering. Het is goed om nu, zeven maanden later, de eerste tussenstand op te maken van de uitvoering van het akkoord. Dat gebeurt in de *Voortgangsrapportage Energieakkoord voor duurzame groei 2014*, die via de website www.energieakkoordser.nl voor iedereen beschikbaar is en die ik als bijlage toevoeg. In het vervolg zal de commissie jaarlijks voor de zomer via een voortgangsrapportage verantwoording afleggen over haar werkzaamheden en de voortgang van de uitvoering van het akkoord. In deze brief geef ik vanuit mijn ervaring als onafhankelijk commissievoorzitter een oordeel over de startfase van de commissiewerkzaamheden. Ook blik ik vooruit op een aantal voor het Energieakkoord relevante onderwerpen.

Onomkeerbaar proces

Met het *Energieakkoord voor duurzame groei* is de basis gelegd voor een nauwe samenwerking tussen alle relevante stakeholders. Het langetermijnperspectief met concrete doelen op middellange en lange termijn wijst de richting van het gewenste overgangsproces naar een duurzame energiehuishouding en meer duurzame groei. De gekozen aanpak, waarbij de ondertekende organisaties gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de afspraken, is uniek van karakter. De gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ondertekenende organisaties vergroot het onderlinge vertrouwen en schept na een jarenlange periode van wisselend beleid de voorwaarden voor de noodzakelijke continuïteit en consistentie. Dat vermindert onzekerheid en biedt mogelijkheden voor innovatie, nieuwe investeringen en werkgelegenheidsgroei. Door het in gang gezette proces is de weg terug afgesloten. Ik vind het daarbij verheugend dat ook in het parlement brede steun is voor de gekozen aanpak. Uitvoering van het akkoord vereist een langjarige tijdhorizon die aanzienlijk verder reikt dan de gebruikelijke zittingsperiode van kabinet en parlement. Met brede politieke steun zet de uitvoering van het Energieakkoord een onomkeerbare stap op weg naar een duurzame energiehuishouding in 2050.

Internationale inbedding

Het is een steun in de rug dat het Internationaal Energie Agentschap (IEA) de Nederlandse aanpak positief waardeert. In zijn recente landenrapport (april 2014) stelt het IEA dat het nu op een tijdige uitvoering aankomt. Daarbij verdient het verhogen van de energie-efficiëntie in industrie, transport en gebouwde omgeving de prioriteit. Het IEA beveelt verder aan een lange termijn strategie voor onderzoek en innovatie te ontwikkelen, ter aanvulling van het beleid in de topsector Energie. Samenwerking binnen Europa en met buurlanden is nodig op het gebied van sleuteltechnologieën voor schone energie. Binnen Europa zou Nederland het voortouw moeten nemen voor een versterking van het Europese systeem voor emissiehandel (ETS) en gericht moeten aansturen op een akkoord over het energie- en klimaatbeleid tot 2030. Deze aanbevelingen van het IEA nemen we uiteraard ter harte.

Ambitieniveau

In discussies over het Energieakkoord gaat het vaak over het ambitieniveau. Mijn stelling is dat de ambities groot zijn; tegelijkertijd is het pakket van afspraken niet meer dan een eerste, noodzakelijke stap in een proces van vele decennia. Voorop staat dat er op het terrein van de energiebesparing een versnelling plaats moet vinden. Ik beschouw het beoogde besparingspercentage van 1,5 procent dan ook als een begin. De beoogde groei van het aandeel hernieuwbare energie in het Nederlandse energieverbruik van 4,5 procent nu naar 16 procent in 2023 vergt meerdere vormen van duurzame energie. Het aandeel biomassa blijft voornamelijk het hoogst en groeit door van 3,4 procent in 2013 naar 7,5 procent in 2023. De belangrijkste groei moet van windenergie komen. In 2013 was het aandeel nog 1,1 procent; in 2023 moet dit 5,8 procent zijn. Ongeveer een derde van alle hernieuwbare energie in Nederland is dan toe te schrijven aan windenergie. Het aandeel van zonne-energie blijft relatief beperkt tot minder dan 1 procent in 2023. We kunnen ons niet permitteren om maatregelen te schrappen of selectief in het totaalpakket van afspraken te winkelen.

Draagvlak en beeldvorming

Veel burgers en bedrijven zien de noodzaak van een verduurzaming van het energiesysteem en staan hier in beginsel positief tegenover. Zo is er veel dynamiek van onderop ontstaan en bestaat er veel enthousiasme voor hernieuwbare energieopwekking op lokaal niveau, in buurten, wijken en gemeenten. Ook zijn er steeds meer bedrijven die kansen benutten die de energietransitie biedt. Tegelijkertijd zijn er ook mensen en organisaties die kritisch zijn, bijvoorbeeld als grootschalige energieopwekking plaatsvindt in de 'achtertuin'. Er is daarom veel aandacht nodig voor de ruimtelijke gevolgen van de energietransitie. Soms is de kritiek echter gebaseerd op onvolledige informatie of onjuiste beeldvorming. Dit vertroebelt het publieke debat. Als commissievoorzitter zie ik het als mijn plicht om erop toe te zien dat zo volledig en objectief mogelijke informatie beschikbaar is. Daarom gaan we in de tweede helft van 2014 een *fact checker* starten. Graag doen we daarbij een beroep op wetenschappers en andere deskundigen. Hiermee hopen we de kwaliteit van de discussie te verhogen en het draagvlak voor de uitvoering van het Energieakkoord te vergroten.

Eerste resultaten

Het is inherent aan een proces van nieuwe werkvormen en samenwerkingsverbanden dat de resultaten en vooral de effecten op de doelen pas met enige vertraging zichtbaar worden. De *Voortgangsrapportage 2014* geeft per domein een overzicht van de eerste resultaten. Ik noem enkele voorbeelden. Zo is het Nationaal Energiebesparingsfonds gestart. Sinds 21 januari 2014 kunnen huiseigenaren hiervan gebruik maken om energiebesparende maatregelen te financieren. Voorbeelden van andere gerealiseerde

resultaten zijn de verlaging van het belastingtarief voor kleinschalige, duurzame energieopwekking door niet-zakelijke kleinverbruikers ('postcoderoos'), de oprichting van het Expertisecentrum Financiering Duurzame Energieprojecten en het ondersteuningsprogramma van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voor gemeenten die duurzame energie-initiatieven willen stimuleren. Ook het aanwijzen van locaties van grotere windparken op land en de mogelijkheden die via de Nederlandse Investeringsinstelling voor de financiering van windenergieparken op zee worden geïntroduceerd mogen niet onvermeld blijven. Voor de uitvoering van veel afspraken geldt nog: 'werk in uitvoering'.

We zitten nu in de fase dat de randvoorwaarden gereed zijn (of binnenkort gereed komen) die voor een stroomversnelling moeten zorgen. Ik denk hierbij aan wetgeving, Green Deals en ondersteuningsprogramma's. Deze moeten burgers en bedrijven in beweging brengen. Ik verwacht ook veel van provincies en gemeenten, vooral door vertaling van het Energieakkoord naar de kansen voor de eigen provincie of gemeente. Een aansprekend voorbeeld hiervan is de Noordelijke Energieagenda Switch, die in april is gepresenteerd en nu wordt uitgevoerd. Tegen deze achtergrond, het totale beeld overziend, ben ik optimistisch over de voortgang.

Hordes

De weg naar een duurzame energievoorziening is lang en kent vele hordes. In de eerste zeven maanden van de uitvoering van het Energieakkoord kwamen we er diverse tegen. Ze waren deels van praktische aard. Zo moesten samenwerkende organisaties soms nog zoeken naar hun eigen rol. Dat is ook de kracht van deze aanpak. Deze fase werd gekenmerkt door het benoemen van verantwoordelijkheden, het concretiseren van (proces)afspraken en het maken van plannen van aanpak. Dat kostte tijd. Waar afspraken in wetgeving moesten worden omgezet, kwamen soms onvoorziene detailsaspecten naar voren. Snelle aanpassing van wetgeving kan dan noodzakelijk zijn.

Terugkijkend kan ik constateren dat de meeste van de bovengenoemde praktische hordes inmiddels genomen zijn. Van de inhoudelijke 'hordes' springen er een paar in het oog:

- Een passende oplossing voor de uitfasering van de jaren tachtig kolencentrales, na de analyse van de Autoriteit Consument en Mededinging dat de afspraak hierover in het Energieakkoord op deze wijze niet past binnen het mededingingskader.
- Betere uitwisseling van kennis en ervaring met de regeling hernieuwbare energie op lokaal niveau (postcoderoos) en de toepassing ervan in de praktijk, bijvoorbeeld ten aanzien van de tweede netaansluiting van lokale energieprojecten.
- Invulling geven aan de afspraak om omwonenden en andere direct betrokkenen bij nieuwe windenergie-op-landprojecten via een gedragscode van de sector en participatiemodel in de Omgevingswet te betrekken bij de besluitvorming.

Om knel- en geschilpunten snel te signaleren, hebben we voor deelnemende organisaties het Meldpunt/Knelpunt geïntroduceerd. Waar nodig breng ik betrokkenen bij elkaar om gezamenlijk de knelpunten te analyseren en tot werkbare oplossingen te komen. Deelbelangen worden onderling expliciet gemaakt, argumenten gewisseld en mogelijke oplossingsrichtingen verkend. Uitgangspunt is steeds dat de gemaakte afspraken worden nageleefd en dat er niet opnieuw wordt onderhandeld. Kortom, de oplossing moet naar de geest van het Energieakkoord zijn.

Vooruitblik

De uitvoering van het Energieakkoord komt flink op stoom. De komende tijd zullen steeds meer resultaten zichtbaar worden. Voor het meten van de effecten in termen van energiebesparing, verduurzaming van de energieproductie en werkgelegenheidsgroei is het nu nog te vroeg. De Nationale Energieverkenning die komend najaar voor het eerst verschijnt, zal mogelijk een eerste inzicht in de effecten van het akkoord kunnen geven. We zullen samen als Borgingscommissie voortdurend alert moeten zijn op de voortgang. Om zo het bereikte momentum van de uitvoering van het akkoord vast te houden en telkens de noodzakelijke stappen samen te zetten.

Voor een effectieve en efficiënte uitvoering van het akkoord is zeer belangrijk dat in EU-verband met voortvarendheid beslissingen worden genomen om het emissiehandelssysteem (ETS) beter te laten werken. Hierdoor ontstaat een realistische CO₂-prijs, die aanzet tot innovatie, hernieuwbare energieopwekking bevordert en het bereiken van de doelstellingen minder lastig maakt. Een andere Europese aandachtspunt is de urgentie van een gezamenlijk energiebeleid. Ik geef kabinet en Tweede Kamer ernstig in overweging om zich daarbij te concentreren op vijf punten:

- de voltooiing van de Europese energiemarkt;
- de interconnectiviteit;
- het vergroten van de opslagcapaciteit;
- gerichte innovatie-inspanningen;
- het wegnemen van concurrerende nationale maatregelen.

Tot slot

De technologische ontwikkelingen, sterk gedreven door ICT, gaan razendsnel en veranderen onze samenleving ingrijpend. Ook ons energiesysteem zal daardoor fundamenteel veranderen. De potenties van hernieuwbare energie en energiebesparing zullen enorm toenemen. De onderlinge verhouding tussen centrale en decentrale energieproductie verandert radicaal. Nieuwe investeringspatronen en bedrijfsmodellen richten zich op nieuwe producten en diensten. Het is belangrijk voor de Nederlandse economie en het realiseren van de doelstellingen van het Energieakkoord om kansen te blijven benutten, bijvoorbeeld bij energiebesparing in de gebouwde omgeving en bij bedrijven.

Het is anno 2014 niet precies te voorspellen waar nieuwe evenwichtspunten precies komen te liggen. Dat geeft onzekerheid en bij sommige partijen onrust. Hoe dan ook, nieuwe, opkomende en duurzame energievormen krijgen definitief een zeer belangrijke plaats in ons toekomstige energiesysteem. Het Nederlandse *Energieakkoord voor duurzame groei* vormt een goede basis om deze veranderingsprocessen te faciliteren. Nederland heeft gekozen, langer wachten was ook niet verantwoord.

U mag ervan uit gaan dat we continue de vinger aan de pols zullen houden en elkaar op de gemaakte afspraken zullen blijven aanspreken. Over een jaar zal ik u berichten over de verdere voortgang, de behaalde resultaten en de effecten op de afgesproken doelstellingen van *Energieakkoord voor duurzame groei*.

Met vriendelijke groet,

Ed Nijpels

Voorzitter van de Commissie Energieakkoord voor duurzame groei